

از میان برداشتن دیوارها:

نیاز به کتاب‌های الکترونیک در کتابخانه‌های دانشگاهی

Tearing down the Walls: demand for e-books in an academic library

می‌شوند و انتظار می‌رود که به مراتب از آن‌ها استفاده کنند. در وهله دوم کتابداران برتری دادن بین دو مدل (الکترونیکی و غیر الکترونیکی) توسط دانشجویان را به علت دستیابی در یافتن سختی‌ها و دشواری‌هایی که با مدل Netlibrary وجود دارد، می‌آزمایند.

نتیجه تحقیقات نشان می‌دهد که استفاده کنندگان مدلی را به مدل دیگر ترجیح نمی‌دهند. برای آزمودن فرضیاتی که در مورد برتری یکی از مدل‌های چاپی یا الکترونیک وجود دارد، کتابداران، مراجعین را به هر دو شکل منابع اطلاعاتی ارجاع دادند و مراجعین مدل الکترونیک را به نسبت ۳ به ۱، به مدل چاپی ترجیح دادند. مراجعین، کتاب‌های الکترونیک را برای تحقیقات و به عنوان مرجع استفاده می‌کردند نه برای خواندن. (Croft و Bedi، ۲۰۰۵، ۹۵) Dillon (۲۰۰۱a,b) در مقاله‌ای در زمینه خریداری کتاب‌های الکترونیک در کتابخانه‌های دانشگاه تگزاس نوشت: از سال ۱۹۹۹ کتابداران سیستم گویه‌ها را انتخاب کردند، گرچه مواد انتخابی به همان صورتی که منتشر شده بودند، دریافت شدند. Dillon (۲۰۰۱a) این طور نوشت که «خیلی زود است که بخواهیم اعتبار زیادی به آمار به دست آمده بدهیم.» ولی وی بسیاری از مشکلات اصلی و باطنی موجود در مقایسه منابع چاپی و الکترونیکی را بیان کرد:

« آمار گردش کتاب‌های چاپی آزاردهنده است حتی اگر بدانیم مراجعین کتاب‌ها را از نزدیک بررسی کرده‌اند، ما نمی‌دانیم که هر مراجعه‌کننده از هر عنوان به چه تعداد استفاده کرده است. یا حتی نمی‌دانیم استفاده‌کننده‌ای که کتاب را به امانت برده، آن را باز کرده است یا نه. با کتاب‌های الکترونیکی ما متوجه نمی‌شویم که استعمال کتاب، نشان‌دهنده زیادی خوانش عنوان در جلسات مختلف است یا نشان‌دهنده بررسی مختصر تعداد زیادی مراجعه‌کننده.»

مجموعه کتاب‌های الکترونیک در کتابخانه دالاس، دانشگاه تگزاس با ایجاد دانشگاه تگزاس در دالاس، در سال ۱۹۶۹، این دانشگاه به علت روش کاری که در زمینه علوم طبیعی، علوم مهندسی و

*برگرفته از کتاب: Libraries Without Walls 6

*مترجمان:

نرجس ورع - کارشناس ارشد کتابداری مرکز منطقه‌ای
اطلاع‌رسانی علوم و فناوری شیراز
narsisvara@gmail.com

پرديس پرتو - کارشناس کتابداری مرکز منطقه‌ای...

مقدمه

کتابخانه‌ها برای پویا و زنده نگه داشتن خود در دورانی که مراجعین به استفاده از شبکه جهانی اینترنت عادت کرده‌اند و نیازمند به دست آوردن اطلاعات به صورت الکترونیک هستند، دچار چالش شده‌اند. اگر چه ادبیات رشته علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، جانشینی نشریات الکترونیک به جای نشریات چاپی را در خط مشی کلی کتابخانه پیشنهاد داده‌اند، استفاده از کتاب‌های الکترونیکی به صورت محدود و ناقص و غیرقابل قبول گزارش می‌شود. فهمیدن این نکته که کاربرد کتاب‌های الکترونیک به چه شکل است، به طور بنیادی، برای کتابخانه، آینده آن و ایجاد کتابخانه‌های بدون دیوار مؤثر است.

این مقاله مدل‌های تحویل کتاب‌های الکترونیکی و یکپارچگی و انضمام آن با مجموعه‌های کتابخانه را مورد بررسی قرار می‌دهد. آمارهای کاربردی موجود، نتایج دو بررسی و تحقیق در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ درباره دانش مراجعین کتابخانه و برتری دادن اشکال مختلف کتاب را به تصویر می‌کشد.

دورنما

یادگیرنده‌های ما از کتاب‌های الکترونیک چه می‌خواهند؟ ارزیابی‌ها و تحقیقات کمی در زمینه افزایش اهمیت کتاب‌های الکترونیک در کتابخانه‌های دانشگاهی، وجود دارند.

Croft و Bedi (۲۰۰۵) متوجه این نکته شدند که در وهله اول دانش‌آموزان با مزیت‌ها و برتری‌های کتاب‌های الکترونیکی آشنا

پایگاه‌های Alexander Street Press. نیاز پیدا کند. کتابخانه، پایگاه‌هایی نظیر:

Evans Digital Library, Shaw Shoemaker Collection

و Making Of The Modern Economy را نیز خریداری کرد. داده‌های کتاب‌شناختی کتاب‌های مربوطه نیز با وجود اطلاعات نادرست موجود در بسیاری از موارد، به فهرست کتابخانه اضافه شد. در زمینه افزایش منابع مرجع الکترونیکی، Oxford Reference Online و Oxford Digital Library، بخشی از کتابخانه مرجع مجازی Gale و Oxford English Dictionary نیز به مجموعه اضافه شدند. با وجود اینکه ادبیات رشته پیشنهاد می‌دهد که کتاب‌های الکترونیکی برای استفاده‌های ارجاعی بسیار مناسب هستند، آمارها اطلاعاتی در زمینه اینکه چه کسی از این دسته اطلاعات و عناوین استفاده می‌کند، نشان ندادند.

مجموعه کتابخانه دالاس شامل بیش از ۳۰۰۰۰۰ عنوان می‌باشد و در حدود ۱۰۰۰۰۰ عنوان دیگر نیز در صف ورود اطلاعات کتابشناختی و افزوده شدن به مجموعه می‌باشند. با وجود افزایش خرید کتاب‌های الکترونیکی، کتابخانه میزان خرید کتب چاپی خود را که شامل برنامه‌های رسمی خرید مربوط به کتابخانه و همچنین تقاضاهای مستقیم است، کاهش نداده است.

کاربرد کتاب‌های الکترونیکی در کتابخانه دالاس در دانشگاه تگزاس

همان‌طور که قبلاً ذکر شد، بررسی آماری استفاده و افزایش کاربرد کتاب‌های الکترونیکی شک برانگیز است. شمارشگری که معیاری برای نمایش کاربرد نشریات الکترونیکی است، استاندارد برای آمارهای مربوط به کتب الکترونیکی ندارد. تهیه کنندگان ممکن است در زمینه زمان Online، تعداد جلسات، عناوین بازیابی شده، عناوین دیده شده، متوسط زمان Online، تعداد صفحات بازدید شده و تعداد دانلودها، اطلاعاتی تهیه کنند.

مقایسه کردن نمونه‌های چاپی در گردش با نمونه‌های آن‌لاین که در دسترس مراجعین است، کار دشواری است. به هر حال، این کاملاً واضح است که کاربرد محصولات مختلف در طول زمان دستخوش تغییر می‌شود. در طول سال ۲۰۰۴، کتابخانه شروع به پیدا کردن کاربرد کتاب‌های الکترونیکی کرد. هر زمانی که امکان داشت، با بررسی و مقایسه کتاب‌های چاپی امانت رفته با کتاب‌های الکترونیکی، آمار مربوط به تعداد عناوین استفاده شده به سایر مقیاس‌ها مانند تعداد جلسات، دانلودها و صفحات بازدید شده، ارجحیت داده شده. سه مجموعه Net Library (۴۹٪) و Safari Tech (۱۵٪) و ebrary (۱۱٪)، ترکیبی از پر استفاده‌ترین مجموعه‌ها هستند. در عین حال مجموعه تاریخ نیز با وجود نقص موجود در فهرست کتابخانه، بازدید کنندگان خاص خود را دارد.

تصویر ۲۳،۱ افزایش چشمگیر در استفاده از

کامپیوتر و مدیریت داشت، به عنوان یک موسسه UT شناخته شد. کتابخانه Eugene McDermott شامل ۱۰۰۰۰۰۰ جلد کتاب به انضمام ۳۵۰۰۰ عنوان نشریه الکترونیکی و ۳۰۰۰۰۰ عنوان کتاب الکترونیکی است.

در سال ۲۰۰۱، کتابداران به طور مرتب آمار کاربردی بودن NetLibrary را مورد بررسی قرار دادند و متوجه شدند که تعداد کتاب‌های الکترونیکی در حال افزایش است، اگرچه استفاده کنندگان به طور مرتب از نحوه کاربرد اطلاعات شکایت می‌کردند. برای روشن شدن مسئله دریافت کتب الکترونیکی، در سال ۲۰۰۴ کتابخانه مشترک پایگاه ebrary شد. این مدل برای استفاده همزمان نامحدود، بدون نیاز به رمز ورود تهیه شده بود. در حالی که عناوین موجود به طور مرتب به فهرست کتابخانه اضافه می‌شدند و با سایر موارد ادغام می‌گردیدند. کاربرد کتاب‌های الکترونیکی در رشته‌های علوم کامپیوتر و اقتصاد بسیار زیاد بود. در مارچ سال ۲۰۰۴ کتابخانه یک مجموعه کوچک از Safari Tech را خریداری کرد که در طول سال این مجموع بسط داده می‌شد.

خریداری مجموعه کتاب‌های الکترونیکی در زمینه تاریخ باعث بهبود منابع اولیه کتابخانه شد. به علاوه دسترسی به Early English Books Online باعث شد تا سیستم UT (Eighteenth Century Collection Gale) و بسیاری از

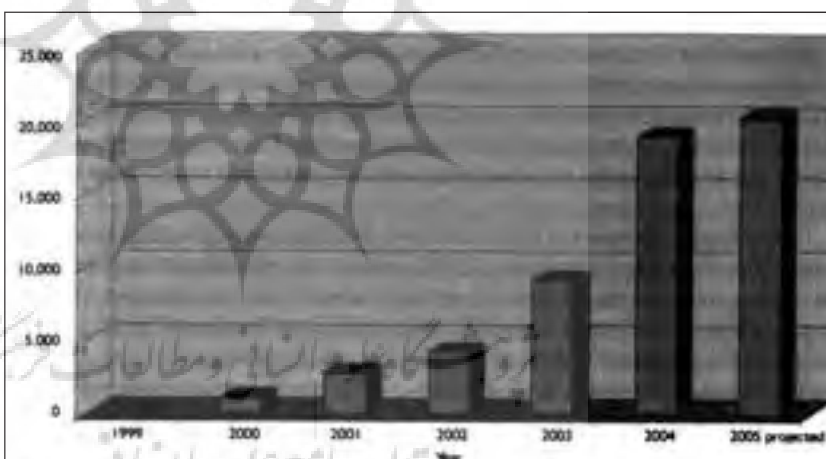

Figure 23.1 NetLibrary use, 1999 to July 2005

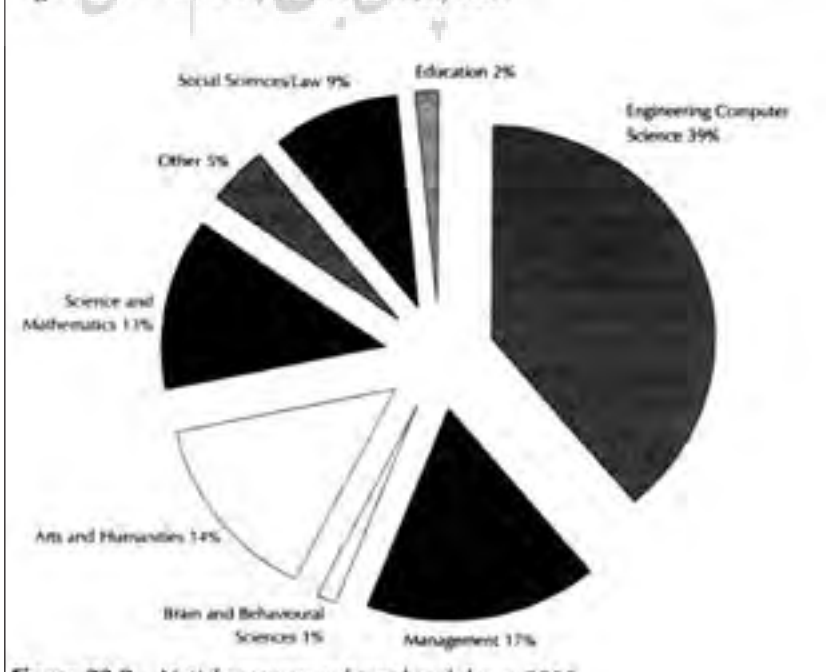

Figure 23.2 NetLibrary use: subject breakdown 2005

پرسشنامه کاربران

در طول پاییز ۲۰۰۴ و بهار و تابستان ۲۰۰۵ تحقیقی در کتابخانه‌های دانشگاهی در مورد استفاده از کتاب‌های الکترونیکی صورت گرفت. ابزار تحقیق به صورت الکترونیکی برای کلیه دانشجویان در دو مرحله و طی دو دوره زمانی و جهت اعضای هیات علمی نیز به صورت الکترونیکی و چاپی توزیع گردید. پرسشنامه‌های چاپی همچنین از طریق میز امانت، میز مرجع و میز اطلاع‌رسانی در طول هر دو مرحله توزیع شد.

پرسشنامه بین دو دوره کمی تغییر یافت. در طول تحقیق اول سئوالات در مورد موضوع کتاب‌های الکترونیکی مطرح شده بود و در طول دوره دوم تحقیق، سئوالات تفاوت بین برنامه‌های درسی یادگیرنده‌ها و نشان دادن ارجحیت مدل‌های کتاب‌های الکترونیکی را مورد پرسش قرار داد.

در هر دو مرحله سئوالات نظرات کلی را درباره کتاب‌های الکترونیکی جمع‌آوری می‌کرد. بیش از ۳ درصد از دانشجویان و اعضای هیأت علمی پرسشنامه را تکمیل کردند. استفاده از کتاب‌های الکترونیکی توسط اعضای هیأت علمی کمتر از ۳۹ درصد، ولی در مورد دانشجویان بیشتر و در حدود ۴۵ درصد بود. اکثریت دانشجویان لیسانس (۵۷ درصد) از کتاب‌های الکترونیکی استفاده نمی‌کردند و به نظر می‌رسید آن‌هایی که از وجود کتاب‌های الکترونیکی آگاهی نداشتند، کسانی بودند که از کتابخانه، فهرست آن و مجموعه‌اش به علت ماهیت شایع منابع تک‌نگاشت پیوسته، استفاده نمی‌کردند. با این حال پرسشنامه درباره استفاده کلی از کتابخانه سئوالی مطرح نکرد.

در تحقیقی که در سال ۲۰۰۵ انجام شد، اطلاعاتی درباره وابستگی شرکت‌کنندگان به وسیله برنامه را جمع‌آوری کرد. مشخص شد که تقریباً ۵۰ درصد از افراد رشته علوم مهندسی و کامپیوتر و ۶۰ درصد از پاسخ‌دهندگان رشته مدیریت از کتاب‌های الکترونیکی استفاده نمی‌کردند.

این‌ها موضوعاتی بودند که با صراحت در مورد مجموعه کتاب‌های الکترونیکی پاسخ داده بودند. یادگیرنده‌ها در رشته هنر و علوم انسانی (۶۱ درصد)، علوم طبیعی و ریاضی (۵۹ درصد) و علوم اجتماعی (۵۸ درصد) به کتاب‌های الکترونیکی، مانوس‌تر و نزدیک‌تر بودند.

نتایج این تحقیق برنامه‌های مربوط به رشته هنر و علوم انسانی، علوم رفتاری و علوم اجتماعی و برنامه‌های رشته مدیریت، علوم طبیعی و ریاضیات و علوم مهندسی کامپیوتر را نشان داده است. فرض بر این است که آمار منعکس‌کننده کارکرد واقعی کتابخانه است، گرچه در همکرد سیستم کتابخانه در بردارنده اطلاعات خاص برنامه‌ها نمی‌باشد.

در تحقیق اول ۳۴ درصد پاسخ‌دهندگان از وجود کتاب‌های الکترونیکی بی‌اطلاع بودند. در کمتر از یکسال این آمار به ۲۱ درصد کاهش یافت. در فاصله بین این دو تحقیق تعداد کل پاسخ‌دهندگان که هرگز از کتاب‌های الکترونیکی استفاده نکرده بودند، به ۶ درصد کاهش یافت. در تحقیق اخیر (۲۰۰۵)، ۵۳ درصد پاسخ‌دهندگان هرگز از کتاب‌های الکترونیکی استفاده نکرده بودند. برخی از شرکت‌کنندگان در تحقیق حتی با وجود اطلاع از کتاب‌های الکترونیکی به دلیل فرمت یا عدم یافتن کتاب‌های مرتبط از آن‌ها استفاده نمی‌کردند.

در هر دو بررسی درباره دریافت شرکت‌کنندگان از کتاب‌های الکترونیکی نتایجی حاصل شد و این نتایج سازگار بود. اکثریت

NetLibrary را در زمان تاسیس اولیه‌اش در اواخر سال ۱۹۹۹، نشان می‌دهد. در حال حاضر، کتابخانه به حدود ۳۶۰۰۰ عنوان دسترسی دارد و استفاده از مجموعه، هرچقدر که مجموعه‌های بیشتری مورد نیاز باشد، کاهش می‌یابد. طبقه‌بندی و تفکیک بر اساس عنوان، در طول زمان ثابت قدم مانده است و در تصویر شماره ۲، ۲۳ نمایش داده شده که علوم کامپیوتر و مهندسی (۳۹٪) و مدیریت و اقتصاد (۱۷٪)، بالاترین حجم نیازها را تشکیل می‌دهند. این ارقام با کاربرد مجموعه چاپی در ارتباط هستند.

Safari Tech آماری از تعداد درخواست‌های موفق (موارد بازیابی شده)، بر اساس Online بودن در طول جلسات و تعداد قسمت‌های بازیابی شده (در اینجا منظور از قسمت‌های بازیابی شده، فصل‌های کتاب است) تهیه کرده است که متوسط زمان یک جلسه تقریباً ۸ ½ دقیقه است. Safari Tech نشان داد که از سال‌های ۲۰۰۳/۴ تا ۲۰۰۴/۵ از نظر زمانی، طول جلسات ۳۰۰٪ و بازیابی اطلاعات ۲۶۹٪ افزایش یافته است.

اگرچه اجتماع مراجعین منابع تاریخی، به علت گرایش دانشگاه، محدود است، درخواست‌ها مؤثر هستند. در ۷ ماه اول سال ۲۰۰۵، کاربرد این عناوین با وجود کمبودهایی که در فهرست کتابخانه وجود داشت، شامل ۱۲٪ مجموعه کتاب‌های الکترونیک بود.

Reference Online و Oxford English Dictionary (OED) Oxford (ORO) شاخص کاربردی دیگری را ایجاد کردند. معمولاً طول جلسات OED حدود ۶ ½ دقیقه است و استفاده‌کنندگان ۴ صفحه را بازدید می‌کنند، در حالی که طول جلسات ORO حدود ۷ دقیقه است و ۱۰ صفحه مورد بازدید قرار می‌گیرد. در طول سال آینده، کارکنان مرجع استفاده از مجموعه‌های چاپی را در منزل، در مقایسه با مجموعه هم‌مطراز آن به صورت الکترونیک، مورد بررسی قرار می‌دهند.

کاربرد ACLS History E-Book Project کاربرد متوسط موارد ذکر شده را در مقایسه با متوسط کل اشتراکات، ارائه می‌دهد. از مارچ سال ۲۰۰۴، یادگیرندگان UTD حدود ۱۰۶۱ جستجو را انجام دادند یا می‌توان گفت که ۱۸٪ بیشتر از حد متوسط منابع مورد بازیابی قرار گرفتند. به علاوه مراجعان ۴۰۳۱ صفحه عکس را بازدید کردند یا می‌توان گفت که دو برابر حد متوسط صفحات عکس را مورد بازیابی قرار دادند. با وجود حجم کم اطلاعاتی که در زمینه هنر و علوم انسانی وجود دارد، این آمارها، درخواست‌های غیرعادی را در دو زمینه موضوعی در بین کتاب‌های الکترونیکی نشان می‌دهند.

در نهایت، Ebrary، اطلاعاتی را در زمینه صفحات اسکن شده و دانلود شده به علاوه تعداد عنوان‌های بازدید شده، ارائه داد. بیشتر از ۱۱۵۳۰۰ صفحه در طول یک سال بازدید شده است که معادل ۲۰ صفحه در هر جلسه و حدود ۱۸۰۰۰ صفحه پرینت گرفته شده می‌باشد.

مدت زمان کوتاه Online بودن، بر این نکته که خوانش مداوم بسیار محدود است، اشاره دارد. بررسی‌ها نشان داده است که بیشتر خوانش‌ها از روی نسخه چاپی صورت می‌گیرد تا نسخه‌های Online.

در مورد مجموعه‌های تاریخی که کل کتاب‌های قابل پرینت گرفتن یا دانلود کردن هستند، کاربرد ممکن است به طور کامل متفاوت باشد.

گرچه آمارها هنوز مبهم هستند، به طور کلی الگوی افزایش یا طرحی از پذیرش را بین رشته‌های مختلف علمی نشان نمی‌دهند.

استفاده کنندگان در این زمان از کاتالوگ‌ها، ۵۶ درصد در سال ۲۰۰۴ و ۵۸ درصد در سال ۲۰۰۵ بودند، در حالی که سایر استفاده کنندگان از لینک صفحات خانگی ۳۰ درصد در سال ۲۰۰۴ و ۲۷ درصد در سال ۲۰۰۵ بودند. ارجحیت استفاده از منابع الکترونیکی تقریباً ۱۳ تا ۱۵ درصد استفاده کنندگان از کتابخانه یا اعضای هیأت علمی را شامل می‌شود. شرکت کنندگان در این تحقیق که در جستجوی عناوین خاص بودند ۳۸ درصد در سال ۲۰۰۴ و ۳۶ درصد در سال ۲۰۰۵ را شامل می‌شود.

استفاده از منابع مرجع الکترونیکی این سؤال را که چگونه جهت یافتن سریع حقایق از منابع الکترونیکی استفاده می‌شود را ارزیابی می‌کند. ۲۰ درصد از افرادی که از کتاب‌های الکترونیکی استفاده می‌کنند به دنبال یافتن اطلاعات حقیقی هستند. این یافته‌ها لزوم تقاضا جهت منابع مرجع الکترونیکی را پشتیبانی می‌کند.

برای تحقیق و بررسی سال ۲۰۰۵، از پاسخ دهندگان درباره اولویت‌های فردی شان سئوالاتی شد. اگر کتابخانه معادل چاپی کتاب‌ها را نداشته باشد، ۹۲ درصد افراد از کتاب‌های الکترونیک استفاده می‌کنند و ۸۸ درصد نیز از این دسته کتاب‌ها برای تحقیقات کلاسی و یا تکالیف درسی خود بهره می‌برند.

تحقیق نشان می‌دهد که در رشته‌های هنر و علوم انسانی، موضوع مورد پژوهش افراد تغییری در میزان استفاده از کتاب‌های الکترونیک که ۵۳ درصد ایجاد نمی‌کند و آن‌ها به طور مستقیم به سمت موضوع مشخص و مورد نظر خود راهنمایی می‌شوند.

بقیه گروه‌های پاسخ دهنده اعلام کردند که موضوع مورد پژوهش آن‌ها بر روی شکل منبع مورد استفاده شان تأثیر گذار است. پاسخ دهندگان رشته مهندسی و علوم کامپیوتر اشاره کردند که در ۸۳ درصد موارد، موضوع پژوهش آن‌ها در زمینه استفاده کتاب‌های الکترونیک به جای کتب چاپی و بر عکس مؤثر است.

ارزش‌گذاری کاربرد کتاب‌های مرجع الکترونیکی توسط سئوالاتی از قبیل «استفاده مراجعین از منابع الکترونیکی برای یافتن امری سریع» انجام می‌شود.

۸۰ درصد استفاده کنندگان از کتاب‌های الکترونیک، برای یافتن اطلاعات حقیقی از این کتاب‌ها استفاده می‌کنند. این بررسی‌ها نشان دهنده نیاز کتابخانه و ادبیات مربوط به آن به منابع الکترونیک است.

تحقیقات نشان داد که پیدا کردن، ایجاد ارتباط و استفاده از کتاب‌های الکترونیکی چقدر آسان است.

با اطمینان می‌توان گفت ۶۹ درصد شرکت کنندگان ترجیح کلی خود را برای کتاب‌های کاغذی نشان دادند. با این حال درصد کوچکی از آن‌ها (۴ درصد) پاسخ دادند ترجیحات آن‌ها بستگی به تحقیقاتشان دارد.

حدود یک سوم پاسخ دهندگان کتاب‌های الکترونیکی را به شکل چاپی ترجیح می‌دادند.

همچنین این یافته‌ها باید تعیین کند که چگونه نتایج به سمت استفاده از کتاب‌های الکترونیکی تمایل پیدا می‌کند. اگر استفاده کنندگان از کتاب‌های الکترونیکی علاقه بیشتری به تکمیل پرسشنامه داشتند، در نتیجه نتایج به آن سمت گرایش پیدا می‌کرد.

با توجه به اینکه اکثریت شرکت کنندگان نمی‌دانستند که کتابخانه کتاب الکترونیکی دارد و یا هرگز از آن‌ها استفاده نکرده بودند، باعث شد که نتایج به سمت استفاده از کتاب‌های الکترونیکی گرایش نداشته باشد. به علاوه چون شرکت کنندگان در تحقیق از یادگیرنده‌ها در رشته‌های مدیریت و علوم مهندسی و کامپیوتر

بودند، این امر باعث شد که یافته‌ها به نتیجه مورد نظر گرایش نداشته باشد.

تحقیق حاوی سئوالاتی درباره استفاده پاسخ دهندگان از فهرست بود و محدودیت‌های تحقیق درباره کتاب‌های الکترونیک را نشان داد. همچنین ۸۵ درصد از ویژگی‌ها و خصوصیات آگاهی نداشتند و ۵۶ درصد از شرکت کنندگان تمایل داشتند که در آینده از آن‌ها استفاده کنند.

در تحقیقی که در سال ۲۰۰۵ انجام شد، پرسیده شد که کدام مدل کتاب الکترونیکی ترجیح داده می‌شود و این انتخاب چقدر با درصد استفاده از کتاب‌های الکترونیکی و برنامه‌ها و اهداف مطابقت دارد. به طور کلی Safari Tech در بالاترین نرخ (۷/۱ درصد) و Eighteenth Century Collection Online (۵/۷ درصد) و PastMasters با (۵/۶ درصد) که از همه پایین تر بود. این نرخ‌ها نشان دهنده کیفیت محصولات این پایگاه‌ها نمی‌باشد. شرکت کنندگان تجربه خود را درباره کتاب‌های الکترونیک درجه بندی کردند. در مقیاس ۰ تا ۱۰، درجه بندی کلی ۶/۱ بود.

اعضای هیأت علمی با ۵/۵۴ درصد کمتر مشتاق استفاده بودند، در صورتیکه دانشجویان لیسانس با ۶/۵ درصد این امر را بیشتر قبول داشتند. عموماً توضیحات نشان می‌دهد که کتاب‌های الکترونیکی برای مطالعه و سطحی خوانی به صورت آنلاین مشکل دارند. برخی استفاده کنندگان می‌خواهند که بخشی از کتاب را پرینت بگیرند و یا تمام کتاب را دانلود کنند و در این زمان است که سیستم از آن‌ها کلمه عبور می‌خواهد و یا اظهار داشتند که مدت زمان بررسی آن‌ها به حد کافی نبوده است.

بسیاری از استفاده کنندگان ذکر می‌کنند که سیستم به آن‌ها اجازه علامت زدن در متن و یا ذخیره کردن متن خاص را نمی‌دهد. ولی واقعیت این ظرفیت و توان را نشان می‌دهد.

به علاوه پیشرفت در این بخش خاص برای کلیه استفاده کنندگان مطلوب و خوشایند است. با اینکه درجه بندی کلی مثبت بود، پاسخ دهندگان به طرز آشکاری با عملکردهای چاپ و برش - پیوست

در مورد پرینت و یا دانلود کردن اطلاعات محدودیت دارند. در آینده، قراردادهای ابتکاری می‌تواند تضادهای حقوق مدیریت را محدود کرده و اطلاعات را به طور کارآمدی تحویل دهد. گرچه قضاوت در مورد کتاب‌های الکترونیکی هنوز انجام نشده است، ولی بسیاری از دانشجویان هنگامی که نسخه چاپی موجود نباشد، از نسخه الکترونیکی استفاده می‌کنند.

در حال حاضر بسیاری از افراد تحویل آنلاین را ترجیح می‌دهند. خصوصیات اصلی کتاب‌های الکترونیکی کتابداران را به سمت خود می‌کشاند. از جمله اینکه کتاب‌های الکترونیکی نیاز به پردازش ندارند، فرسوده نمی‌شوند، گم نمی‌شوند، نیاز به بررسی و شلف ندارند.

در دانشگاه دالاس تگزاس، انتخاب کتاب‌های الکترونیکی بسیار پیچیده تر از نوع چاپی است. کتابداران مجموعه کتابخانه‌ها را در یک زمان به دو شکل چاپی و الکترونیکی فراهم می‌کنند. در برخی مواقع هر دو نسخه در مجموعه وجود دارد اما در برخی مواقع آن‌ها کامل کننده یکدیگر هستند.

در حال حاضر ناشران این امکان را به کتابداران نمی‌دهند که در زمان انتشار امکان انتخاب فرمت و شکل برای آن‌ها وجود داشته باشد.

در عین حال این وضعیت به زودی برطرف خواهد شد. بسیاری از کارشناسان معتقدند که کتاب‌های الکترونیکی زمانی باید انتخاب شود که تقاضاها بیش از یک نسخه باشد. به همان میزان این دلیل انتخاب یک عنوان را که به میزان کمتری استفاده می‌شود، توجیه می‌کند.

کتابخانه برای انتخاب قالب چاپی نسبت به قالبی دیگر باید بیندیشد و مدل‌های ناشرینی وجود دارد که به تصمیم‌گیری خرید نسخه‌های الکترونیکی به کتابخانه کمک می‌کند.

آمار تولید و گسترش کتاب‌های الکترونیکی رضایتبخش و استاندارد نیست. ادامه و پیشرفت این وضعیت متضمن به دست آوردن ایده‌هایی بهتر است که چه موقع کتاب‌های الکترونیکی برای دانشجویان مفیدتر است. به طور کلی سهولت جستجو در متون علمی بازاریابی متون مرتبط را امکان‌پذیر می‌سازد. نمایه‌های چاپی را با ابزار استاندارد بازاریابی که در اکثر منابع الکترونیکی تجربه شده است، نمی‌توان مقایسه کرد. تبدیل ابزار دستی به وسیله‌ای برای دستیابی یا تحویل اطلاعات رومیزی ترجیح داده می‌شود.

هنوز کتاب‌های الکترونیکی فرمت مفیدی دیگر برای تقاضای استفاده کنندگان و کتابداران است. کتابداران می‌توانند نقش صحیحی در تعریف درستی از مدل تحویل کتاب‌های الکترونیکی و مفید ساختن آن‌ها برای محققان را ایفاء کنند.

مشکل داشتند. نشان داده شده که اگر این مشکل حل شود بسیاری از افراد اطلاعات ذخیره شده در کامپیوتر را چاپ می‌کنند و یا به صورت آنلاین مطالعه می‌کنند و یا مطالب را دانلود می‌کنند، مثل همان کاری که برای مقالات در مجلات الکترونیکی انجام می‌دهند. کاربران کتابخانه‌ها کتاب‌های الکترونیکی را برای پروژه‌هایشان مفید می‌دانند.

این مسئله بسیار مفید است که در محیط دانشگاه و بدون رقابت تعداد زیادی از افراد بتوانند در یک زمان از کتاب‌های الکترونیکی استفاده کنند. (البته در مورد ebrary می‌تواند ولی در مورد NetLibrary خیر)

نظرات شرکت کنندگان در مورد قبول یا رد کتاب‌های الکترونیکی با هم متناقض است. بسیاری از دانشجویان نمی‌خواهند که منابع الکترونیکی جایگزین منابع چاپی در کتابخانه‌ها باشد، زیرا معتقدند که این امر خصوصاً در مورد منابع تاریخی باعث خلاء در کتابخانه می‌شود.

سایرین نیز معتقد بودند که کتابخانه با استفاده از مجموعه الکترونیکی می‌تواند از پشتوانه اطلاعاتی بیشتری برخوردار باشد. در آخر همه شرکت کنندگان بسیار حامی کتابخانه و کارکنان آن بودند و عموماً از اینکه در مورد عقاید آن‌ها پرسیده شده بود، سپاسگزار بودند.

این تحقیق باعث ترویج مجموعه کتاب‌های الکترونیکی و کتابخانه شد. اکثریت شرکت کنندگان در این تحقیق هرگز از کتاب‌های الکترونیکی استفاده نکرده بودند و بسیاری از آن‌ها خواهان آموزش و مساعدت در این زمینه بودند.

گرچه گردش کتاب‌های چاپی نسبتاً ثابت و بدون تغییر است، استفاده از اطلاعات الکترونیکی نیز رو به افزایش است. در طول سال گذشته استفاده از عناوین چاپی در منازل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت تا الگوی استفاده را کامل کرده و مشخص کند که چگونه این منابع، خصوصاً عناوین مرجع هنگامی که معادل آن‌ها به صورت آنلاین موجود است، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

نتیجه‌گیری

گرچه برخی از کتابداران در هنگام توسعه مجموعه کتابخانه در لحاظ کردن کتاب‌های الکترونیکی بی‌میل هستند، کتابخانه‌ها یافتند که برخی مدل‌های کتاب‌های الکترونیکی مطلوب تر و خوشایند تر از بقیه هستند. پس آموزش‌های بیشتری برای دانشجویان و ناشران لازم است که روشی را بیابند که کتاب‌های مورد نیاز و تقاضای محققان به آن‌ها تحویل شود. دانشجویان همچنان خواندن منابع چاپی را ترجیح می‌دهند و

فهرست منابع و مآخذ:

Croft, R. and Bedi, S. (2005) eBooks for a Distributed Learning University: The Royal Roads University Case, Journal of Library Administration, 37-113, (2/1) 41.

Dillon, D. (2001a) E-books: the University of Texas experience, part 1, Library Hi Tech, 24-113, (2)19.

Dillon, D. (2001b) E-books: the University of Texas experience, part 2, Library Hi Tech, 62-350, (4)19.